

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

basisschool De Vrijhoeve

Kwaliteitsonderzoek

vroegschoolse educatie

Datum vaststelling: 21 januari 2019

Samenvatting

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 19 november 2018 een onderzoek uitgevoerd in groep 1-2 van basisschool De Vrijhoeve. De reden voor dit onderzoek is dat de gemeente waarin de basisschool is gevestigd, meedoet aan een pilot. In deze pilot Herijken toezicht op voor- en vroegschoolse educatie (vve) en kinderopvang onderzoeken we onder andere of de gemeente en de kinderopvangorganisaties zicht hebben op de kwaliteit van de locaties en of zij zorgen voor verbetering van de kwaliteit. Met locaties bedoelen we kinderdagverblijven en de groepen 1 en 2 van basisscholen. Daarom hebben we op meerdere locaties in de gemeente Waalwijk een onderzoek uitgevoerd.

Wat gaat goed?

Het onderwijs in groep 1-2 op basisschool De Vrijhoeve is in beweging. De leraren hebben steeds beter voor ogen wat ze de kinderen willen leren. Ook zijn ze er van doordrongen dat jonge kinderen veel door spel leren. Daarom wordt veel aandacht aan de inrichting van de hoeken besteedt. De samenwerking met de taalcoaches die Taalimpuls verzorgen verloopt goed.

Wat kan beter?

De school kan de informatie uit het leerlingvolgsysteem beter gebruiken om voor ieder kind zoveel mogelijk passend onderwijs te verzorgen. Ook denken we dat het leerklimaat in de groep kan verbeteren door meer aandacht aan vaste structuren en regels te besteden.

Wat moet beter?

Wij vinden allereerst dat basisschool De Vrijhoeve meer werk moet maken van samenwerken binnen vve. In ieder geval door voor alle doelgroepkinderen een overdrachtsgesprek tussen de peuterspeelzaal en de basisschool te organiseren op het moment dat de leerling 4 wordt. Dit is ook een afspraak binnen de gemeente Waalwijk. Ook vinden we dat de school beter moet samenwerken met de doelgroeppouders en meer moeite moet doen om deze ouders bij de school te betrekken.

Op de tweede plaats vinden we dat de school beter na moet denken over wat binnen vve belangrijk is. Doordat steeds meer doelgroepkinderen instromen is dit nodig.

Bestuur: Stichting Leerrijk
Bestuursnummer: 71008

School: De Vrijhoeve

Totaal aantal leerlingen: 80

Totaal aantal leerlingen in de groepen 1-2: 17

Percentage gewichtenleerlingen op de school 1 oktober 2017: 19

BRIN: 23WG

Vervolg

De school krijgt een herstelopdracht voor het onderdeel 'samenwerking' en voor 'kwaliteitszorg'.

We sturen een afschrift van dit rapport naar de gemeente.

1. Opzet van het kwaliteitsonderzoek

De Inspectie van het Onderwijs onderzoekt bij een aantal kinderopvangvoorzieningen met gesubsidieerde voorschoolse educatie en op enkele basisscholen met veel doelgroepkinderen in groep 1 en 2 de educatieve kwaliteit, de resultaten en de kwaliteitszorg van deze locaties. Zo ook bij groep 1-2 van basisschool De Vrijhoeve.

Werkwijze

Wij vormen onze oordelen door de onderwijspraktijk van groep 1-2 van de school te toetsen aan de standaarden uit het Onderzoekskader 2017 Voorschoolse educatie en Primair Onderwijs.

Standaarden voor de vroegschool	Onderzocht
Onderwijsproces	
OP1 Aanbod	•
OP2 Zicht op ontwikkeling	•
OP3 Didactisch handelen	•
OP4 (Extra) ondersteuning	•
OP6 Samenwerking	•
Kwaliteitszorg en ambitie	
KA1 Kwaliteitszorg	•
KA2 Kwaliteitscultuur	•
KA3 Verantwoording en dialoog	•

Onderzoeksactiviteiten

We hebben observaties uitgevoerd in de groep 1-2, documenten geanalyseerd, gesprekken gevoerd met ouders, leraren groep 1-2, interne begeleider en directie.

Aan het eind van de onderzoeksdag hebben wij de resultaten van het onderzoek besproken met de directie van de school en een vertegenwoordiger van het schoolbestuur.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de oordelen, de conclusie en het vervolgtoezicht. Hoofdstuk 3 gaat verder in op de resultaten van het onderzoek op de onderzochte standaarden. In hoofdstuk 4 is de reactie van het bestuur op het onderzoek en het rapport opgenomen.

Legenda

Beoordelingen zoals ze in de rapportages worden weergegeven:

- Onvoldoende
- Voldoende
- Goed

2. Hoofdconclusie en vervolg

In dit hoofdstuk geven we de oordelen en de conclusie van het onderzoek in groep 1-2 van basisschool De Vrijhoeve.

Conclusie

De kwaliteit van de vroegschoolse educatie is op basisschool De Vrijhoeve grotendeels voldoende. Op twee standaarden vinden we dat de kwaliteit beter moet of kan. Dat betreft allereerst de standaard Samenwerking. Daarnaast vinden we het wenselijk dat het onderdeel vve beter herkenbaar binnen de kwaliteitszorg van de school zichtbaar is.

Context

Basisschool De Vrijhoeve is een kleine school in Sprang-Capelle. Het onderwijs wordt in vier groepen gegeven. De school is gehuisvest in een zelfstandig schoolgebouw, waarin twee lokalen gebruikt worden door een collega-school. Groep 1-2 bestaat uit 17 leerlingen waarvan 11 leerlingen een extra leerlinggewicht hebben op grond van het opleidingsniveau van de ouder(s). Van de 17 leerlingen zijn 10 leerlingen aangemerkt als doelgroepkind. Dat wil zeggen dat zij de voorschool vier dagdelen bezochten. Niet alle leerlingen hebben een voorschool of kinderdagverblijf bezocht. De kleuters die dat wel hebben komen veelal van psz Japie Krekel die in dezelfde wijk gelegen is.

Afspraken over vervolgtoezicht

De school krijgt een herstelopdracht voor de standaard Samenwerking. In het eerstvolgend regulier inspectiecontact met Leerrijk zal het resultaat van deze opdracht besproken worden.

Herstelafpraak	Wat verwachten wij van het bestuur	Wat doen wij?
School		
OP6 Samenwerking De school geeft geen uitvoering aan de samenwerking zoals dat is opgenomen in het onderzoekskader 2017.	Wij verwachten dat het bestuur er voor zorgt dat de school de standaard 'Samenwerking' vorm geeft passend bij de doelgroepopulatie (warme overdracht en ouderbetrokkenheid).	Wij zullen in het eerstvolgend vierjaarlijks onderzoek bestuur en scholen het resultaat van deze herstelafpraak bespreken en eventueel onderzoeken.
KA1 Kwaliteitszorg In het systeem van kwaliteitszorg van de school zijn de kwaliteit en de resultaten van de vroegschoolse educatie niet als zodanig herkenbaar aanwezig. Wij vragen het systeem van de kwaliteitszorg op dit punt aan te vullen.	We vragen het bestuur ervoor te zorgen dat het stelsel van kwaliteitszorg wordt aangevuld. We verwachten dat het bestuur ons uiterlijk 1 augustus 2019 informeert dat aan de herstelafpraak is voldaan.	Wij zullen in het eerstvolgend vierjaarlijks onderzoek bestuur en scholen het resultaat van deze herstelafpraak bespreken en eventueel onderzoeken.

3. Resultaten van het onderzoek in de groepen 1-2

In dit hoofdstuk geven wij per kwaliteitsgebied de oordelen en de resultaten van het onderzoek in groep 1-2 van basisschool De Vrijhoeve.

3.1. Onderwijsproces

Onderwijsproces	O	V	G
OP1 Aanbod		•	
OP2 Zicht op ontwikkeling		•	
OP3 Didactisch handelen		•	
OP6 Samenwerking	•		

OP1 Aanbod: hoeken zien als verlengde van het thema-aanbod

Wij beoordelen het aanbod op De Vrijhoeve als voldoende. Het aanbod is breed en beredeneerd. Voor doelgroepkinderen wordt het aangevuld met extra taalstimulering door een taalcoach. De leraren werken op basis van thema's. De thema's worden opgebouwd vanuit doelenlijsten voor de belangrijkste functiegebieden (taal, rekenen, sociaal emotionele ontwikkeling en motoriek). De leraren slagen er steeds beter in om het aanbod vanuit doelen te plannen in plaats van vanuit activiteiten. Speciaal voor doelgroepkinderen wordt het aanbod aangevuld met Taalimpuls. Dit is een gemeentelijk project dat met vve-middelen wordt bekostigd. Het voorziet in eenmaal per week 45 minuten intensief taalaanbod. Het lokaal is overzichtelijk ingericht waarbij vooral de huishoek met levensechte materialen is gevuld.

Wij zien ook nog kansen voor verdere ontwikkeling. Zo zou het actuele thema beter in de hoeken kunnen uitkomen. Dit kan door bij ieder thema met de leerlingen te zoeken naar levensechte materialen die goed bij het thema passen en het spel van de kinderen kunnen verrijken.

Een andere mogelijkheid is om de doelen die per thema gekozen worden, nog wat meer te ordenen naar moeilijkheidsgraad.

OP2 Zicht op ontwikkeling: verbinding zoeken tussen themaplanning en dagplanning

Wij beoordelen de standaard Zicht op Ontwikkeling als voldoende. De school volgt de ontwikkeling van de leerlingen met een gestructureerd observatie-instrument. De leraren gebruiken deze informatie om te bepalen welke kinderen extra aandacht of juist extra uitdaging nodig hebben. Dit schooljaar zal de school voor het eerst in de groep 1-2 het

gebruik van een landelijk genormeerde toets voor taal en rekenen achterwege laten. De school vindt de informatie uit het volginstrument meer recht doen aan de ontwikkelingsfase van de leerlingen.

Wij geven de school twee aandachtspunten mee met betrekking tot deze standaard. Allereerst denken we dat de afstemming op de verschillen in ontwikkeling planmatiger kan. De leraren geven nu per thema wel aan welke leerlingen extra aandacht nodig hebben, maar plannen dit niet vooraf in hun dagplanningen (zij registreren het wel achteraf). Zeker nu het aantal doelgroepleerlingen in de onderbouw toeneemt, is het aan te bevelen dat vooraf gepland wordt met welke leerlingen welke activiteiten gedaan worden tijdens de werkles. Overigens hoeft dit niet altijd een zittende activiteit aan een tafel te zijn, maar kan ook heel goed door een spelvorm of door gepland meespelen in de hoeken. Een tweede punt van aandacht is het zicht hebben op de taalontwikkeling van leerlingen. Gezien het forse aantal doelgroepkinderen is het de vraag of het observatieinstrument deze voldoende gedetailleerd in kaart brengt. Aanvullende informatie over de taalontwikkeling kan van belang zijn.

OP3 Didactisch handelen: warm en gericht op taalstimulering, maar meer aandacht nodig voor regels en structuur

Het didactisch handelen is in de basis grotendeels op orde. De geobserveerde leraar is responsief en stimuleert leerlingen tot actief taalgebruik. Tegelijkertijd zagen we ook dat de leerlingen erg beweeglijk zijn en veel door elkaar praten tijdens de kring. Tijdens de werkles zagen we leerlingen steeds met vragen naar de leraar lopen die dan gestoord wordt in de activiteit die ze met enkele leerlingen aan het uitvoeren is. Er lijken ook weinig regels en routines te zijn die de leerlingen helpen om om te gaan met uitgestelde aandacht. Het bevorderen van gedragsregulatie door regels, eenduidigheid en structuur is dan ook een aandachtspunt.

OP6 Samenwerking: onvoldoende gericht op doelgroepkinderen en hun ouders

Wij beoordelen de samenwerking vanuit vve-perspectief als onvoldoende. We vinden dat de school twee wezenlijke aspecten van deze standaard in het licht van vve, namelijk de warme overdracht en ouderbeleid, niet waarmaakt.

De Vrijhoeve participeert in de vve-overlegstructuur die binnen de gemeente Waalwijk zo afgesproken is. Ook werkt zij samen met de taalcoaches en met instellingen als de GGD, de bibliotheek en Contour de Twern. Wat we echter missen is het volgende. De gemeente Waalwijk heeft in haar subsidievoorwaarden de afspraak dat alle doelgroepeuters via zogenaamde 'warme overdracht' overgedragen worden naar de basisschool. Dit impliceert dat een pedagogisch medewerkster van de peuterspeelzaal met een leraar of andere functionaris om de tafel gaat zitten om de ontwikkeling van de betreffende leerling door te spreken. Dit gebeurt op De Vrijhoeve niet

structureel en eventuele informatie die wel wordt overgedragen wordt niet vastgelegd in het dossier. Op de tweede plaats is het ouderbeleid van De Vrijhoeve in de onderbouw niet voldoende afgestemd op doelgroepouders. Er is nauwelijks gelegenheid voor ouderparticipatie in de klas, ouders worden niet gestimuleerd om ook thuis met de woorden, versjes en liedjes uit het thema aan de slag te gaan en ouders hebben geen zicht op of hun kind bijvoorbeeld deelneemt aan Taal Impuls. Ook zou de school ouders die het moeilijk vinden om hun weg richting bijvoorbeeld CJG of logopedie te vinden beter kunnen begeleiden.

3.2. Kwaliteitszorg en ambitie

Kwaliteitszorg en ambitie	O	V	G
KA1 Kwaliteitszorg		•	
KA2 Kwaliteitscultuur		•	
KA3 Verantwoording en dialoog		•	

KA1 Kwaliteitszorg: vve maakt geen onderdeel uit van de kwaliteitszorg

We beoordelen de kwaliteitszorg op schoolniveau als voldoende, zoals vastgesteld tijdens het inspectiebezoek in juni 2016. Echter vinden wij dat het onderdeel vve niet herkenbaar terug te zien is in de kwaliteitscyclus. De school lijkt zich te weinig bewust van het gegeven dat inmiddels ruim een derde van de kleuters doelgroepkleuter is. De vraag wat dit betekent voor de inrichting van het onderwijs is daardoor niet expliciet genoeg gesteld, terwijl wij dat een zeer relevante vraag vinden.

KA2 Kwaliteitscultuur: voldoende maar kwetsbaar

De kwaliteitscultuur is voldoende ontwikkeld. De leraren zijn bereid om zich te scholen en om na te denken over mogelijkheden om te veranderen en/of te verbeteren. Tot welke concrete veranderingen dit in de praktijk leidt is minder goed vast te stellen. Directie, IB en leraren zijn nog niet zo ver dat ze samen heldere concrete doelen met elkaar afspreken. De leraren werken en veranderen het liefst 'werkenderwijs' aan schoolverbetering. Hoewel dit niet betekent dat dan de goede dingen niet gedaan worden, is het wel moeilijk om het verloop van de ontwikkeling vast te stellen en zorgvuldig met elkaar te evalueren of de ingezette veranderingen opleveren wat beoogd werd. Anderzijds vraagt de aanpak in groep 1-2 een andere benadering dan groep 3-8 en kan dus niet automatisch mee in de groepsplanstructuur van midden- en bovenbouw. De balans tussen eigen professionele ruimte voor de leraar en eenduidigheid van handelen binnen een schoolvisie is nog niet gevonden. Om die te vinden is een gezamenlijke zoektocht waarschijnlijk effectiever dan een standpuntenverdediging over en weer.

KA3 Verantwoording en dialoog: alleen via de gemeentelijke monitor

Wij beoordelen deze standaard als voldoende. Alle scholen verantwoordden zich over hun vve-beleid door informatie te leveren voor de gemeentelijke monitor. Deze verantwoording gaat vooral over resultaten en deelnamepercentages aan vve-projecten. Wij denken dat de verantwoording en dialoog binnen het bestuur sterker kan. Bijvoorbeeld door binnen het bestuur de monitorgegevens kritisch te bespreken en door het gesprek over de gewenste kwaliteit van de uitvoering aan te gaan.

4. Reactie van het bestuur

Hieronder geeft het bestuur een reactie op de uitkomsten van het onderzoek en geeft het bestuur aan hoe de school hiermee ten aanzien van groep 1 en 2 mee aan de slag gaat.

De Vrijhoeve kan zich vinden in de ontwikkelingen en kansen die beschreven staan in het rapport. De inhoud sluit aan bij de situatie van de school en de herstelafspraken die gevraagd worden in de conclusie worden door de school dan ook overgenomen. Daarnaast ziet de school nog andere kansen in de kwaliteitsgebieden 'onderwijsproces' en 'kwaliteitszorg en ambitie'. Hieronder worden alle (gewenste) ontwikkelingen m.b.t. de standaarden binnen deze kwaliteitsgebieden verwoord.

OP1 Aanbod

Binnen het aanbod heeft de laatste jaren een grote ontwikkeling plaatsgevonden. Van methodegericht onderwijs is de school overgestapt naar beredeneerd aanbod. Hierin wordt de leerling beter aangesproken op zijn leerhouding en beter begeleid in de zone van naaste ontwikkeling. Wat de school graag nog verder wil verbeteren is het afstemmen van verschillende hoeken op het actuele thema.

OP2 Zicht op ontwikkeling

De leerkrachten zetten Kijk! in om de leerlingen te volgen. Daarnaast wordt Zien! gebruikt voor het volgen van de sociaal emotionele ontwikkeling. De gegevens die voorheen uit Cito LOVS gebruikt werden om planmatig te kunnen handelen komen vanaf heden te vervallen, daar deze toetsen niet meer afgenomen worden. Om een juiste aanvulling te hebben op Kijk! in het kader van de taalontwikkeling van doelgroepleerlingen, is er de intentie dat bij deze kinderen de taaltoets (TAK) apart afgenomen worden door de intern begeleider. Daarnaast wordt sinds kort de begeleiding van deze leerlingen per week ingeroosterd. Deze planning zorgt voor een betere afstemming op de verschillen in ontwikkeling. Dit planmatig handelen wordt vooral ingezet in speelleersituaties die zich voordoen in de hoeken. Tot slot zullen de gespreksverslagen van overleggen in het kader van het project Taalimpuls opgenomen worden in het leerlingvolgsysteem.

OP3 Didactisch handelen

De leerkrachten beschikken over een voldoende didactische houding. Om het leerklimaat te optimaliseren is het doel om meer regels en eenduidigheid te realiseren t.a.v. gedragsregulatie door de leerkrachten intensiever hierop te begeleiden. Een onderdeel van deze begeleiding is een beeldbegeleidingstraject dat ingezet wordt door de interne begeleider.

OP6 Samenwerking

De samenwerking met Taalimpuls, Contour de Twern en bibliotheek verloopt naar wens. In de samenwerking met de GGD heeft een zeer

positieve ontwikkeling plaatsgevonden, waardoor ook deze samenwerking naar tevredenheid van de school verloopt. De samenwerking met de voorschool is soms onduidelijk. De lijstjes zijn kort en er is veel overleg, maar er wordt weinig geregistreerd en van (een documentatie van) een warme overdracht is niet structureel sprake. Daar komt verandering in. Warme overdrachten worden vanaf heden structureel ingepland en geregistreerd. Ook de intern begeleider is bij dit proces betrokken, zij neemt waar nodig of gewenst deel aan de gesprekken.

Ook wordt er aansluiting van en samenwerking met ouders gemist. De participatie van doelgroepouders is zeer laag. De school hoopt dit te verbeteren door verschillende initiatieven:

- In de ochtend wordt de inloop anders georganiseerd, ouders zijn de start van de ochtend welkom om met hun kind mee te kijken of te spelen en mee op te starten.
- Er wordt meer ingestoken op het enthousiasmeren van ouders binnen een actueel thema. Zo wordt het woordweb ook aan de start van het thema meegegeven, om de beginsituatie van de leerlingen te laten zien. Door aan het eind van het thema het volledige woordweb mee te geven, wat nu reeds gebeurt, krijgen de ouders meer inzicht in de ontwikkeling van hun kind.
- Door ouders gedurende het thema vaker te informeren en mee te nemen in transformaties van hoeken en activiteiten, hoopt de school het animo voor het bezoeken van de afsluiting te verhogen.

KA1 Kwaliteitszorg

In het huidige schooljaarplan heeft de school eigentijdse ontwikkelingen proberen te verwoorden waarbinnen het team thematisch leren aan het onderzoeken is. Door een heldere PDSA cyclus in het jaarplan bewaakt de school haar kwaliteit en is deze continu aan het verbeteren. Het aanbod binnen de kaders van VVE mist nog in de huidige plancyclus. Door een explosieve groei aan doelgroepleerlingen is de school genoodzaakt hier in de komende planperiode meer aandacht aan te besteden in de beschrijving van doelen en hun kwaliteitsbeleid. Om hier niet alleen in te staan wordt de samenwerking gezocht met VVE scholen in de omgeving.

KA2 Kwaliteitscultuur

De leerkrachten zijn bekwaam in het inrichten van hun thema en de focus op spelend leren. Zij staan open voor scholing en cursussen. De leerkrachten tonen onderwijskundig leiderschap door in samenwerking met elkaar en ouders zich in te zetten voor het kind en de omgeving daarvoor in te richten en het onderwijsaanbod af te stemmen. De leerkrachten kunnen nog groeien in het zichtbaar maken van hun eigen ontwikkeling en het verwoorden van concrete stappen in hun verbeterplannen.

In het proces van de nieuwe planontwikkeling wordt ook gezocht naar een manier om balans te vinden tussen de professionele ruimte van de leerkracht en een eenduidigheid van handelen binnen de schoolvisie.

KA3 Verantwoording en dialoog

Ter verantwoording levert de school gewenste data aan voor de gemeentelijke monitor. Graag zou De Vrijhoeve meer in gesprek willen met de gemeente, besturen en andere VVE-scholen en -instanties om te weten welk verhaal achter de cijfers ligt om uit deze analyse hun aanbod aan te passen of aan te vullen.